

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра політичної соціології

РОБОЧА ПРОГРАМА ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

рівень вищої освіти _____ (ДРУГИЙ) МАГІСТЕРСЬКИЙ _____
галузь знань _____ 05 СОЦІАЛЬНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ НАУКИ _____
спеціальність _____ 054 СОЦІОЛОГІЯ _____
освітня програма _____ СОЦІАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ _____
вид дисципліни _____ ОБОВ’ЯЗКОВА _____
факультет _____ СОЦІОЛОГІЧНИЙ _____

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою соціологічного факультету.
Протокол № 6 від “28” червня.2023 р.

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Бойко Дмитро Миколайович – кандидат соціологічних наук, старший викладач кафедри політичної соціології.

Литовченко Артем Дмитрович – кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри політичної соціології.

Нікулін В'ячеслав Сергійович – кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри політичної соціології.

Програму схвалено на засіданні кафедри політичної соціології

Протокол № 11 від “23” червня 2023 р.

В.о. завідувача кафедри

політичної соціології

В'ячеслав Нікулін

Програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми

Соціальні технології

Гарант освітньої програми

«Соціальні технології»

Людмила Сокурянська

Програму погоджено науково-методичною комісією соціологічного факультету.

Протокол № 9 від “26” червня 2023 р.

Голова методичної комісії

Юлія Сорока

ВСТУП

Програму переддипломної практики складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 054 – соціологія.

Практика є обов'язковим компонентом програми підготовки фахівців із вищою освітою. Практика студентів передбачає безперервність та послідовність її проведення у разі одержання необхідного обсягу практичних знань і умінь відповідно до стандартів освіти.

Якісна практична підготовка, є одним з визначальних компонентів професійної компетентності майбутніх молодих фахівців. Вона підвищує практичний рівень знань, скорочує час адаптації випускників на робочому місці, тим самим підсилюючи їх конкурентні переваги. Переддипломна практика студентів (як різновид виробничої практики) є завершальним етапом навчання, що проводиться на випускному курсі з метою узагальнення і вдосконалення здобутих ними фахових компетентностей (знань, практичних умінь та навичок), набуття професійного досвіду та формування готовності до самостійної трудової діяльності. Переддипломна практика є обов'язковим компонентом програми професійної підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти і покликана скоротити розрив між навчанням в університеті і застосуванням професійних знань на робочому місці, а також збирання матеріалів для дипломної роботи.

Зміст, послідовність проходження переддипломної практики та критерії оцінки її ефективності визначаються програмою практики.

Загальне навчально-методичне керівництво, організацію переддипломної практики та контроль за її проведенням забезпечує випускова кафедра соціології. Своєчасне виконання програми практики студентами здійснюють керівники дипломних робіт з числа досвідчених науково-педагогічних працівників кафедри.

1. Опис переддипломної практики

1.1. Мета переддипломної практики

Метою переддипломної практики є набуття студентами професійних компетентностей для подальшого використання їх у реальних виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності. Основна мета переддипломної практики для студентів – збір матеріалу для підготовки і написання дипломної роботи.

1.2. Основні завдання переддипломної практики:

- поглиблення і розширення теоретичних знань, набутих студентами протягом навчання в університеті за спеціальністю, і застосування їх безпосередньо при підготовці дипломної роботи;
- перетворення фундаментальних і прикладних знань за фахом у професійні функції, формування досвіду професійної діяльності, професійно і соціально значущих якостей особистості сучасного фахівця із акцентом на розвиток творчого потенціалу, самостійності та ініціативності, уміння приймати рішення в реальних умовах, здатності працювати в команді;
- опанування навичками аналізу, інтерпретації інформації, вироблення конструктивних пропозицій, формування у студентів дослідницьких, аналітичних, організаторських, комунікативних якостей.

- закріпити теоретичні знання й уміння, отримані протягом навчання в університеті за дисциплінами спеціальності «соціологія»;
- оволодіти методами наукового дослідження;
- підготувати аналітичний і статистичний матеріал для дипломної роботи на основі вивчення й узагальнення соціологічної та статистичної інформації за напрямом дослідження, результатів виконання індивідуального дослідницького завдання;
- доповнити знання за окремими питаннями, пов'язаними з темою дипломної роботи, а також зібрати та провести первинну обробку даних, необхідних для її написання;
- опанувати навички колективної, командної роботи, навчитися самостійно приймати рішення, дотримуватися норм і правил професійної етики.

1.3. Характеристика переддипломної практики:

Кількість кредитів:

Денна форма навчання
5

Загальна кількість годин:

Денна форма навчання
150

Семестр: I. Вид контролю: залік

1.4. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні набути компетентності та демонструвати такі результати навчання:

Перелік компетентностей здобувача вищої освіти:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері соціології, що передбачають застосування основних соціологічних теорій і методів та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК04. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК06. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК07. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК09. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК10. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК01. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.

СК03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому.

СК06. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК08. Здатність дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога.

Програмні результати навчання:

РН01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.

РН04. Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.

РН06. Ефективно виконувати різні ролі (зокрема організатора, комунікатора, критика, генератора ідей, виконавця тощо) у команді в процесі вирішення фахових задач.

РН07. Вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації.

РН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.

РН09. Вміти розробляти програму соціологічного дослідження.

РН10. Володіти навичками збору соціальної інформації з використанням кількісних та якісних методів.

РН11. Презентувати результати власних досліджень для фахівців і нефаківців.

РН12. Знати та дотримуватися етичних норм професійної діяльності соціолога.

2. Зміст та організація проведення переддипломної практики

2.1. Загальна організація практики та навчально-методичне керівництво забезпечується кафедрою соціології.

Загальне керівництво практикою здійснює відповідальний за практику. До його обов'язків входить консультування студентів з різних питань організації переддипломної практики, збір, перевірка і аналіз звітів студентів про практику, написання звіту про результати практики.

Керівник практики сприяє виявленню і формулюванню проблеми дипломного дослідження, визначення напрямку, об'єкту і предмету дослідження, висновків і пропозицій.

На кафедрі соціології під час проходження практики і написання дипломних робіт студентам надається можливість консультування з питань соціології у викладачів.

2.2. До обов'язків керівника практики входить:

- підготовка навчально-методичної документації з організації та проведення практики;
- контроль за своєчасністю та правильністю підготовки необхідних документів;
- аналіз робочих навчальних планів у частині, що стосується проведення практик;
- проведення студентських установчих та звітних конференцій;
- повідомлення студентам про систему звітності з практики;
- надання допомоги студентам у накопиченні матеріалів для звіту;
- надання консультативної допомоги в написанні підсумкового звіту;
- прийняття і перевірка звітів студентів з практики, надання відгуків про їх роботу на базі практики;
- звіт завідувачу кафедри, декану факультету, Вченій раді факультету про результати проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо поліпшення переддипломної практики студентів.

Зміст переддипломної практики полягає у науково-дослідній роботі в умовах базової організації.

Науково-дослідна робота включає в себе:

- ознайомлення з науково-дослідною роботою кафедр соціологічного факультету та базових організацій;
- участь практикантів у розробці та реалізації планів науково-дослідної роботи кафедри.

Переддипломна практика включає три етапи: початковий, основний та заключний.

Початковий етап.

- Участь у роботі установчої конференції.
- Ознайомлення з умовами роботи базової організації.
- Проходження інструктажу з техніки безпеки.
- Вивчення теоретичної літератури та літератури з методики наукового дослідження.
- Планування науково-дослідної роботи.

Основний етап.

- Підготовка до написання дипломної роботи (завершення роботи над теоретичною частиною, розробка інструментарію дослідження, збір емпіричної інформації та її обробка).
- Проведення науково-дослідної роботи в межах дипломного проекту.
- Написання наукових статей сумісно з викладачами факультету (керівником диплому).
- Консультації з керівником практики та персоналом базової організації.
- Виконання рекомендацій наукового керівника.

Заключний етап (протягом тижня після закінчення терміну практики).

- Підготовка звіту про проведену роботу разом з керівником дипломного проекту.
- Участь у заключній конференції з переддипломної практики.

До переддипломної практики допускаються студенти, які не мають академзаборгованостей. Перед початком практики на соціологічному факультеті груповий керівник-методист проводить установчу конференцію. На установчій конференції студентам роз'яснюють мету та задачі практики, роз'яснюють права та обов'язки практикантів, порядок проходження та виконання завдання практики, її зміст та форму звітності.

3. Вимоги до баз переддипломної практики

Основною базою переддипломної практики є кафедра соціології.

Базами практики також можуть виступати установи та організації, з якими у кафедри соціології існує договір.

4. Права та обов'язки студентів під час проходження переддипломної практики

4.1. Студенти-практиканти мають право:

- з усіх питань в процесі проходження переддипломної практики звертатися до керівника практики;
- вносити пропозиції щодо вдосконалення організації та змісту практики;
- брати участь у роботі базових організацій;
- брати участь у конференціях;
- користуватися бібліотекою, методкабінетом, ресурсним центром соціологічного факультету, посібниками з організації роботи під час проходження практики;
- використовувати технічні засоби базових організацій.

4.2. Студенти-практиканти зобов'язані:

- дотримуватися правил внутрішнього розпорядку базових організацій закладів;
- оформлювати своєчасно різні види звітної документації;
- взяти участь у заключній конференції з переддипломної практики, виступити зі звітом;

У випадку, якщо студент не дотримується вимог, він може бути відсторонений від проходження практики. У такому випадку за рішенням Вченої ради соціологічного факультету студенту призначається повторне проходження переддипломної практики без відриву від навчальних занять.

5. Вимоги до звіту про переддипломну практику

Після закінчення практики студент протягом тижня подає на факультет звітну документацію:

- звіт про практику (додаток 1);
- відгук викладача-керівника практики з оцінкою про проходження переддипломної практики (додаток 2).

На підставі аналізу звітної документації студент-практикант одержує заключну оцінку з переддипломної практики зі спеціальності. Оцінка відображає якість проведеної практикантом роботи за усіма її змістовними частинами.

6. Підбиття підсумків переддипломної практики

Протягом проходження практики студент збирає аналітичний і статистичний матеріал, обробляє його та готує звіт про проходження практики, який є базою для аналітичної частини майбутньої магістерської роботи.

Звіт студента про проходження переддипломної практики дозволяє оцінити результати практики як однієї з форм навчання, оцінити вміння та навички студента як спеціаліста.

Студент повинен глибоко опрацювати літературні джерела, у тому числі нормативні акти з досліджуваної проблеми (теми магістерської роботи), що стане основою не лише для написання теоретичної частини (першого розділу) дипломної роботи, але й успішного проходження переддипломної практики.

Порядок написання та оформлення звіту з практики. Загальна форма звітності студента за практику – письмовий звіт, підписаний і оцінений безпосереднім керівником дипломної роботи. Звіт складається в міру накопичення матеріалу й остаточно оформлюється наприкінці практики.

У звіті студент має висвітлити: відомості про виконання студентом усіх розділів програми переддипломної практики та індивідуального завдання, тему, мету та завдання своєї дипломної роботи, наповнення окремих розділів дипломної роботи, висновки щодо

повноти та актуальності зібраного матеріалу для написання дипломної роботи, короткий план подальшої роботи тощо.

Звіт про проходження переддипломної практики має містити:

- титульну сторінку;
- зміст;
- вступ;
- основну частину;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (у разі необхідності).

У звіт можуть включатися схеми, графіки, форми планової, фінансової та звітної документації, інші матеріали за темою дипломної роботи.

Оформлення звіту. Звіт повинен бути написаний українською мовою. Текст звіту набирається на комп'ютері через 1,5 інтервали на стандартних аркушах формату А4 (210*297 мм). Поля: з лівого боку – 30 мм, з правого – 15 мм, зверху – 20 мм, знизу – 20 мм. Абзацний відступ повинен бути у всьому тексті однаковий – 1,25 см. Шрифт – Times New Roman, розмір – 14 пт, вирівнювання – по ширині. Текст друкується на одній стороні аркушу. Сторінки роботи повинні бути пронумеровані (у правому верхньому кутку аркуша), нумерація наскрізна, починаючи з першої сторінки (на першій сторінці номер не ставиться). Аркуші роботи повинні бути зшиті. Загальний обсяг звіту – 5–10 сторінок.

Зразок оформлення титульної сторінки звіту наведений у додатку А.

Приклад структури звіту з переддипломної практики наведений в додатку Б.

Зміст підсумкового звіту з переддипломної практики повинен відповідати темі дипломного дослідження.

Звіт про проходження практики представляється керівнику практики для захисту.

Остаточні підсумки переддипломної практики підводяться на підсумковій звітній конференції студентів та на засіданні кафедри.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в індивідуальний навчальний план студента.

7. Критерії оцінювання результатів переддипломної практики

1 етап. Участь у роботі установчої та підсумкової конференції - 15 балів.

2 етап. Робота студента під час проходження практики над дипломною роботою (систематичність, ретельність, дисциплінованість, своєчасність, відповідальність, активність роботи) - 60 балів.

3 етап. Своєчасність подання керівникові (протягом тижня після закінчення терміну практики) та якість і точність оформлення звітної документації, її відповідність встановленому зразку, повнота відображення змісту проведеної практичної роботи студента - 25 балів.

1 та 3 етапи оцінюються керівником переддипломної практики.

2 етап оцінюється керівником дипломної роботи студента.

7.1. Критерії оцінки роботи студентів за переддипломну практику в межах окремого розділу

90-100 балів:

- практика проведена на високому науково-методичному рівні;
- раціонально використовувалися методи наукового дослідження;
- продемонстровано самостійність та дисциплінованість в організації роботи;
- виявлені глибокі теоретичні знання з теми дипломної роботи;
- своєчасно представлений звіт про виконану роботу.

70-89 балів:

- практика проведена на високому науково-методичному рівні;
- успішно вирішені, але з відхиленнями у часі, окремі завдання;
- допущено незначні помилки у проведенні робіт та зауваження;

60-79 балів:

- допущено незначні помилки в реалізації завдань;
- недостатньо ефективно використання методів та прийомів дослідження;
- слабка активність практиканта
- звіт представлений невчасно.

50-79 балів:

- звіт представлений невчасно;
- звіт оформлено недбало;
- не продемонстровано доброго знання літератури.

менше 50 балів:

- допущення складних та серйозних помилок під час виконання дослідження;
- недисциплінованість під час проходження практики;
- звіт не представлено.

8. Методи контролю та схема нарахування балів

Сумарна оцінка за практику виставляється за такою системою:

Поточний контроль та самостійна робота			Сума
1 етап	2 етап	3 етап	
15	60	25	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види діяльності протягом практики	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90–100	відмінно	зараховано
70–89	добре	
50–69	задовільно	
1–49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

1. Онищенко, Н. П. (2021). Основні шляхи модернізації практичної підготовки студентів у закладах вищої освіти. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах, 3(74), 55-60.
2. Просалова, В. А. (2019). Інтертекстуальний аналіз: теорія і практика. Вінниця.
3. Демченко, В. А., Балабанова, К. Є., & Ємельянова, Є. С. (2021). Реалізація компетентнісного підходу в самостійній роботі студентів закладів вищої освіти.
4. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України. Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 08.04.93 № 93 / Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93>
5. Положення про організацію навчального процесу в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна. Харків, 2016. URL: <http://www.univer.kharkov.ua/docs/work/polozh-osvit-pro.rar>
6. [Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових та навчальних працях працівників і здобувачів вищої освіти Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.](http://www.univer.kharkov.ua/docs/antiplagiat_nakaz_polozhennya.pdf) URL: http://www.univer.kharkov.ua/docs/antiplagiat_nakaz_polozhennya.pdf
7. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність від 13.12.1991 № 1977-XII / Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1977-12>
8. Закон України Про вищу освіту від 01.07.2014 № 1556-18 / Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
9. Методичні рекомендації з підготовки рефератів, есе, курсових, дипломних і магістерських робіт для студентів соціологічного факультету / Укладачі В. М. Ніколаєвський, І. І. Шеремет, А. Д. Литовченко. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна. URL: http://www.sociology.kharkov.ua/socio/docs/metod_books/metod_rekom.pdf.
10. Конверський А. Є. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / А. Конверський, В. Лубський, Т. Горбаченко, В. Бугров, І. Кондратьєва, О. Руденко, К. Юштин. За ред. А. Є. Конверського. К. : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
11. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація: навч.-метод. посіб. К. : НАДУ, 2008. 184 с.
12. Що потрібно знати про плагіат: посібник з академічної грамотності та етики для «чайників» / Східноукраїнський фонд соціальних досліджень; укладач О. О. Гужва. URL: http://fond.sociology.kharkov.ua/images/docs/academ_cult/books_ac-gr.pdf

Зразок оформлення титульної сторінки звіту

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА
Соціологічний факультет
Кафедра політичної соціології

ЗВІТ З ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

Виконав:

Студент __ курсу, групи __, денної/заочної форми навчання
спеціальність «054 - Соціологія», другий (магістерський) рівень вищої освіти
ПІБ

Керівник практики:

посада, ПІБ

Харків
2020

Зразок структури звіту переддипломної практики

ЗМІСТ

Вступ (актуальність теми дослідження, мета, завдання)..... стор.

Розділ 1. Загальна характеристика дипломної роботи.....

1.1. Зміст дипломної роботи.....

1.2. Мета та завдання дипломної роботи.....

Розділ 2. Матеріали для підготовки дипломної роботи.....

2.1. Характеристика теоретичної бази дослідження.....

2.2. Аналітичні матеріали до дипломної роботи

Висновки

Список використаних джерел

Додатки

Зразок звіту з переддипломної практики

1. Місце проведення переддипломної практики _____
(наприклад, ... на базі Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, на соціологічному факультеті, на кафедрі соціології).

2. Мета моєї науково-дослідної практики _____

(наприклад, ... підготуватися до проведення дослідження за темою дипломної роботи «Тема»).

3. Види робіт, що виконувались в ході практики _____

(наприклад, ... вивчення соціологічної літератури в науковій бібліотеці – Центральній науковій бібліотеці ХНУ імені В. Н. Каразіна, робота в методичному кабінеті кафедри соціології соціологічного факультету з метою підбору методик дослідження, складання, редагування і підготовки інструментарію дослідження, підготовки результатів і комп'ютерної їх обробки, оформлення таблиць і малюнків, обговорення результатів дослідження з іншими студентами і науковим керівником мого наукового дослідження).

4. Досягнутий стан виконання дипломної роботи та нереалізовані завдання.
(наприклад, ... робота виконана на 80 % ... резюме ...).

Обсяг звіту 5 – 7 сторінок.

Здати до _____.